SORTLAND KOMMUNE

Arkivsaknr.:	23/521
Dok.nr:	23/931
Arkiv:	Historisk-22/3446, Historisk-21/107, Historisk-12/844, FE-601
Saksbehandler:	Brynjulv Øverby
Dato:	20.01.2023

Tilslutning til innkjøpsordning

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
020/23	Formannskapet	16.03.2023
019/23	Kommunestyret	30.03.2023

KOMMUNEDIREKTØRENS INNSTILLING
Kommunestyret vedtar:

1. Sortland kommune skal fortrinnsvis være tilsluttet et innkjøpssamarbeid til fordel for å stå alene.
2. Sortland kommune tilslutter seg innkjøpssamarbeidet der Bodø kommune er vertskommune.
3. Kommunedirektøren skal
    a. gjennomføre den evaluering som var signalisert i k-sak 074/21.
    b. avklare om det er mulig å etablere en innkjøpsordning i Vesterålen gjennom det forestående arbeide med økt samhandling med nabokommunene.
    c. legge fram resultatet av begge disse prosesser for politisk nivå.

Formannskapet - 020/23

FS - behandling:

Alternativt forslag fra Rødt, foreslått av Christoffer Ellingsen, Rødt

1. Et utgangspunkt for innkjøpsordning skal være at ordningen skal bidra til at kommune kan benytte flest mulige lokale leverandører og lokalproduserte produkter.
2. Det gjennomføres en vurdering av fordeler og ulemper med å gjennomføre innkjøp til kommunen i egen regi i forhold til å delta i et innkjøpssamarbeid.
3. I dette skal blant annet vurdere innsats i forhold til administrative ressurser (økonomi/personell/bestillestillerkompetanse m.m.) vurderes. Videre hvilke muligheter for rabatterte priser som kan påregnes med ulike ordninger, miljø- og klimautfordringer (lokalprodusert/transportutgifter m.m.), tidsperspektiver for leveranser, produkt-/tjenestekvalitet, pris og andre forhold.
4. Sortland kommune utelukker ikke å arbeide for et samarbeid i regionen med andre kommuner og vil også i denne prosessen avklare interessen for et slik samarbeid.
5. Ny sak legges fram for kommunestyret i løpet av 2023.

Alternativ forslag fra Høyre, foreslått av Beate Bø Nilsen, Høyre

1. Sortland kommune ønsker å bruke sin innkjøpsrolle til å ta samfunnsansvar for å understøtte lokal samfunns- og næringsutvikling for små og mellomstore bedrifter (SMB) uavhengig av bransje. De kan delta i anbudskonkurranser og levere varer og tjenester til kommunen.
2. Formannskapet ber kommunedirektøren utarbeider en anskaffelsesstrategi der utvikling av lokalt næringsliv settes som mål og hvor man vurderer:
   • Desentraliserte innkjøp
   • Oppdeling av kontrakter
   • Være bevisst på fordeler og ulemper ved bruk av frivillige kunngjørelser
   • Forenkle anskaffelsesprosessene
   • Bruke relevante krav og kriterier
3. Det utarbeides en gjennomtenkt strategi for innkjøpssamarbeid der man kan kreve geografisk kontraktsoppdeling og/eller trekke kontrakter ut av samarbeidet for varer og tjenester der lokalt tilbud er viktig.
4. Formannskapet ber kommunedirektøren komme tilbake med ny sak om innkjøpsordning på en egnet måte

Votering:

Kommunedirektørens innstilling falt enstemmig.

Alternativt forslag fra Rødt falt;
1 stemme for (1 Rødt)
8 stemmer mot (3 SP, 2 AP, 3 H)

Alternativt forslag fra Høyre vedtatt;
8 stemmer for (3 SP, 2 AP, 3 H)
1 stemme mot (1 Rødt)

FS - vedtak:

1. Sortland kommune ønsker å bruke sin innkjøpsrolle til å ta samfunnsansvar for å understøtte lokal samfunns- og næringsutvikling for små og mellomstore bedrifter (SMB) uavhengig av bransje. De kan delta i anbudskonkurranser og levere varer og tjenester til kommunen.
2. Formannskapet ber kommunedirektøren utarbeider en anskaffelsesstrategi der utvikling av lokalt næringsliv settes som mål og hvor man vurderer:
   • Desentraliserte innkjøp
   • Oppdeling av kontrakter
   • Være bevisst på fordeler og ulemper ved bruk av frivillige kunngjørelser
   • Forenkle anskaffelsesprosessene
   • Bruke relevante krav og kriterier
3. Det utarbeides en gjennomtenkt strategi for innkjøpssamarbeid der man kan kreve geografisk kontraktsoppdeling og/eller trekke kontrakter ut av samarbeidet for varer og tjenester der lokalt tilbud er viktig.
4. Formannskapet ber kommunedirektøren komme tilbake med ny sak om innkjøpsordning på en egnet måte

KORT BESKRIVELSE AV SAKEN
Kommunestyret vedtok i k-sak 074/21 den 11.11.2021 etter innstilling fra kommunedirektøren å gå ut av et innkjøpssamarbeid ved å si opp avtalen med Samordna innkjøp i Nordland (SIIN). Uttreden skulle

skje 31.12.2022. Kommunedirektøren bekreftet likevel den 08.11.2022 interesse for å delta i en innkjøpsordning (videre etter 31.12.2022) der Bodø kommune er vertskommune; bekreftelse med forbehold om politisk godkjennelse.

Kommunestyret vedtok videre, som del av k-sak 114/22, følgende: "Kommunale innkjøp skal bidra til lokalt næringsliv og mangfoldig lokalt arbeidsmarked. Kommunestyret har sagt opp en innkjøpsavtale som trakk virksomhet ut av distriktet og kommunen. Nå er den avtalen visstnok forlenget, og vi ber kommunedirektøren ved første anledning sette saka på kartet for kommunestyret".

FAKTA I SAKEN

Uttreden av ordningen (med tilknytning til SIIN/Bodø kommune) skulle være basert på en evaluering av hvordan framtidig organisering av innkjøp i Sortland kommune burde være for å ivareta våre egne behov. Evaluering er ikke gjennomført; skifte av personell og intern reorganisering er elementer av betydning når årsak skal beskrives. Herav følger at det grunnlag som kommunedirektøren beskrev var en forutsetning for å tre ut av ordningen, som kommunen har vært en del av siden inntreden i ordningen ble vedtatt i k-sak 045/14, ikke finnes.

Kommunedirektøren har, som en følge av foranstående, bekreftet at kommunen ønsker å delta videre i en ordning som har vart over tid, trass i det signal som var gitt november 2021 om at kommunen var på vei ut av dette samarbeidet. Dette er gjort vel vitende om at det i fremtid, dersom annen løsning velges, er fullt mulig å forlate løsningen igjen.

Denne sak er også kommunedirektørens tilbakemelding på vedtaket fra k-sak 114/22.

Det finnes to alternativer for hvordan kommunen arbeider med innkjøp:

1. Være tilknyttet en overordnet sammenslutning
    a. Den foreliggende; Bodø kommune. Her vises til vedlegg i saken. Kontrakt er ikke signert; det er kun meddelt interesse for å delta i ordningen.
    eller
    b. Mulig, fremtidig interkommunal løsning i Vesterålen basert på utredning, vertskommuneløsning og sikre ressurser. Denne løsningen finnes ikke pr i dag. Det er en målsetting at et utredningsarbeid kan starte i 2. halvår 2023 basert på tilsagn om utredningsmidler som det søkes på fra Statsforvalteren i Nordland.
2. Ikke delta i noen sammenslutning på innkjøpsområdet, men løse alle oppgaver i egen regi i Sortland kommune. Det er i teorien fullt mulig å forestå alt innkjøpsarbeid i egen regi. Dette vil kreve økte ressurser på dette fagområdet ut over det som er stilt til rådighet i dag; dette fordi kommunen da må ivareta alle oppgaver som SIIS/SIIN/Bodø har ivaretatt på våre vegne siden 2014.

VURDERING

Anskaffelser kommer gjerne på to områder: Konkurranser for enkeltstående oppdrag (bygg en skole eller et nytt veianlegg), eller konkurranser for å fremskaffe avtaler der man kan handle litt nå og litt da over tid (kopipapir, bleier, datamaskiner..). Praksis i Sortland de senere år har vist at enkeltanskaffelser i all hovedsak håndteres av kommunen selv, mens rammeavtaler håndteres av en innkjøpssammenslutning.

Det er intet i veien for at enkeltanskaffelsene flyttes over til en innkjøpssammenslutning; et innkjøpskontor lokalt eller regionalt eller hvorsomhelst. Heller ikke synes det å være noe i veien for å samle alle rammeavtaler på alle områder for kommunen lokalt hos kommunalt ansatt.

Ressursmessig handler dette om å gjøre oppgaver mest mulig effektivt: Bruk medarbeidere som kan innkjøpsfaget, vurder nødvendigheten av fysisk nærhet, men sikre alltid at den som skal ha varen vet hva det er man skal kjøpe. Erfaring tilsier at rammeavtaler inngått på et velfundert grunnlag på områder mange har bruk for fungerer ypperlig.

Ordningen med lokal innkjøper og tilknytning til innkjøpsordning fremstår som fordelaktig, ikke minst fordi det på enkelte områder er effektivt at en instans fremskaffer og vedlikeholder rammeavtaler som flere/mange kan benytte seg av. Løsningen med tilknytning til Bodø er fleksibel fordi den også gir valgfrihet i om man vil være med på en rammeavtale eller ei. Velger man ikke tilknytning, må man sørge for avtale på det aktuelle området selv. Dette siste innebærer merarbeid lokalt.

Det er intet i veien for å etablere en løsning mer lokalt enn å ha tilknytning til Bodø. Det er imidlertid ingen sikkerhet for at noe blir verken rimeligere eller at lokale leverandører kommer mer i betraktning av den grunn. Det er likevel mulig at det er enklere å ha dialog med et innkjøpskontor i Vesterålen enn med en innkjøpskontor i Bodø - i denne sammenheng handler det likevel primært om å ha et aktivt forhold til om man vil delta i en rammeavtale via Bodø ev Vesterålen eller håndtere saken selv.

Dersom det er ønskelig med løsning i Vesterålen må det utredes i dialog med andre Vesterålskommuner. Slik løsning fører neppe til nevneverdig annerledes fordeling mellom rammeavtaler og enkeltanskaffelser enn vi har i dag, enn si forholdet til lokale rammeavtaler (typisk tømrertjenester, elektrotjenester, arbeidstøy) der man ser nødvendigheten av lokalkunnskap og lokal tilhørighet.

Personalmessige vurderinger
I perioden 2014 til 2019 var innkjøpsfunksjon og -ansvar hos den enkelte leder. Erfaringer førte til erkjennelsen av at innkjøpsområdet trengte flere ressurser, og i 2019 ble det tilsatt en innkjøpsansvarlig. Denne medarbeider sluttet på nyåret 2022, og en erstatning - en innkjøper - tiltrer i april 2023. I den perioden det har manglet en dedikert ressurs har det vært svært krevende, og ikke mulig, å følge opp alle forhold på innkjøpsområdet. Det fremstår klart at en sentral ressurs i kommunen bidrar til effektiv håndtering av anskaffelser, og ressursen er nødvendig for å ivareta oppgaver som mange medarbeidere ellers gjør sjelden eller aldri. Innkjøperfunksjonen tar ned stress, og bidrar med kunnskap slik at anskaffelser gjøres mer i tråd med lov- og regelverk enn det som ellers ville være tilfelle.

Ansvaret for enhver anskaffelse tilligger den som er delegert myndighet innenfor fag og økonomi. Her er det betydelige muligheter for å gjøre feil, og sannsynligheten øker jo dårligere innkjøpstjenesten er organisert; manglende innkjøpskompetanse i organisasjonen, manglende rammeavtaler, manglende enkeltanskaffelser. Det er lite som skal til for at det gjøres en ulovlig direkteanskaffelse, eller at gjentatte handlinger fører til det samme.

Økonomiske vurderinger
Det er hevet over tvil at konkurranser fører til mulighet og sannsynlighet for at man får mer for pengene enn om man bare hadde handlet direkte. For kommunedirektøren er dette viktig. Det anbefales også normalt en prissjekk selv om vi er < 100 000.

Miljø-/naturforhold og klimagasskonsekvenser vurderinger
I spørsmålet om å være tilknyttet en innkjøpsordning eller ei er det vanskelig å se at den ene løsningen nødvendigvis er å foretrekke fremfor den andre grunnet miljømessige forhold. Uansett vil svært mange varer i dag sendes frem på samme måte etter bestilling i nettløsning. Transport er vanskelig å unngå, og enten varen kommer lokalt fra eller lenger borte fra vil den ha med seg en transportkostnad.

En kan tenke seg at kjøp av arbeidskraft eksternt og lokalt kan være å foretrekke fremfor eksternt og ikke så lokalt, men felles for mange løsninger i dag er uansett at mange leverer tjenester via nett.

Faglige vurderinger
Det er en nødvendighet at medarbeidere som driver med innkjøp har kompetanse. Slik kompetanse finner man oftest i miljøer som er rigget for det; ofte ved at det er samlet fler som arbeider med samme fag. Av dette følger at innkjøpsløsninger der en gruppe medarbeidere arbeider for mange kontra en løsning der en jobber deltid og mest på egenhånd; her har den først nevnte løsning bedre forutsetninger for å lykkes i sitt oppdrag.

Kommunedirektørens vurderinger
Kommunedirektøren mener at kommunen er helt avhengig av en tilknytning til en innkjøpsordning. Slik

løsning finnes for oss kun via innkjøpskontoret i Bodø i dag. Av den årsak har en også fra Sortland kommunes side også signalisert slik tilslutning. Kommunedirektøren mener videre at det er riktig å vurdere en interkommunal løsning på innkjøpsområdet i Vesterålen, men at tilknytning til slik løsning først er aktuelt når den måtte være kommet på plass.

KONKLUSJON
Kommunedirektøren anbefaler at Sortland kommune fortsatt deltar i en innkjøpsordning, og at dagens løsning evalueres før man utreder og endrer til noe nytt.